WALLOXEN

Så formar vi framtiden

Vi som står bakom Walloxen heter Sisyfos.

Vi har varit verksamma inom fastighetsförädling i många år, helt enkelt eftersom vi gillar att ta tillvara det som finns och utveckla det till något nytt. Men framför allt tycker vi om att ha kul på jobbet, att klura på nya idéer och se vad det blir av dem. Helst gör vi det tillsammans med andra, med människor som på något sätt blir engagerade i våra projekt. Det behöver inte vara så märkvärdigt. Ibland har någon en stor idé, ibland en mindre. Hela tanken är att se vad vi tillsammans kan göra för att utveckla samhället till det bättre. Det är sällan lätt, men hur konstigt det än kan låta så gillar vi hinder, att försöka lösa något som är till synes omöjligt, och glädjen de gånger vi lyckas. Vi gillar också en bra historia, när en plats eller en byggnad bär på en berättelse om gamla tider lika mycket som på en framtidsmöjlighet.

Walloxen är en sådan plats.
När vi tog över började vår historia med att vi skulle bygga en ny skola. Det var bara det att vi inte kan så mycket om skolvärlden. De som vet bäst hur en skola ska vara för att man ska trivas där är trots allt eleverna, så vi bad dem att hjälpa oss. De byggde modeller, ritade skisser och kom med idéer. När skolan nu är klar har många av deras tankar blivit verklighet. Det var elevernas förslag att vi skulle ha solceller på taket, att idrottshallen skulle kunna användas till annat och att vi skulle ha grönsaksodling och djur på området. Allt det – och mycket mer – har vi tagit till oss och försökt att göra så bra som möjligt. Under arbetets gång tänkte vi många gånger att det blir så mycket bättre när vi kan mötas och ta vara på varandras insikter. Det är så vi utvecklas.

Walloxen var i många år en bortglömd plats.

Trots sin placering mitt i Knivsta – en av Sveriges snabbast växande kommuner – hade Walloxen utvecklats till ett område som mer påminde om gårdagen än om framtiden. Det hade blivit en plats fylld med fascinerande historia och glada skolbarn, men utan någon riktig framtidsvision. Den hoppas vi nu ska formas av gemensamma krafter och stort engagemang. För det finns fantastiska möjligheter här, med närhet till naturen, skridskoåkning på vintern och bad på sommaren. Med skolan i centrum lockas vi av tanken på att skapa ett litet bysamhälle, genom att bygga bostäder och öppna för andra verksamheter. Vår ambition är att det ska bli en plats där en stor del av vardagens bekvämlighet finns inom räckhåll samtidigt som storstaden inte heller är långt borta. Nu funderar vi över vad som händer om vi skapar en miljö där olika åldrar kan mötas, där de uppmuntras att dela resurser för att både sänka kostnader och för att få en mer hållbar värld. Låter det som ett lätt projekt? Det är det inte.

Vi lärde oss mycket när vi 2014 utvecklade Wenngarn till ett litet bysamhälle och besöksmål. Walloxen får ännu fler funktioner.

Enkelt är tråkigt – svårt är roligt.

Det är så vi på Sisyfos brukar säga. Enkla lösningar må vara effektiva, men det blir så mycket roligare när vi får vara kreativa, utmana oss själva och lära oss om sådant som vi inte kan så mycket om. För vem har sagt att det ska vara så enkelt eller att det finns en färdig mall? Och vem har sagt att vi behöver kunna allt? Om vi i stället gör det tillsammans, där alla bidrar med sina idéer och sin kunskap, kan vi lyckas.

Nej, det är inte ett lätt projekt, men vi vill lära oss mer om att bygga samhällen även om vi inte vet hur det slutar. En sak vet vi i alla fall: En så här stor utmaning kräver att många deltar och engagerar sig och därmed påverkar det framtida Walloxen. Det är tillsammans som vi lyckas med det svåra. Och det är det som gör det så kul.

Det började med en ny skola. Men det blir ett samhälle, format av alla som vill vara med och skapa framtiden.

Dåtid – framtid

På Walloxens område byggdes 1914 ett hem för samhällets mest utsatta, epileptiska barn, finansierat av privatpersoner i en tid då samhället inte hade plats för avvikande diagnoser. Sedan avvecklingen på 1960-talet har det först varit vårdhem, psykiatriklinik och cancerklinik. På senare år har det huserat vårdcentral och skola. Nu har skolan flyttat in i en ny byggnad, och vi skriver nästa kapitel genom att skapa nya bostäder.

Slöjdsal 1915.

Margaretahemmet, senare Valloxens sjukhem 1936. Foto: Flygtrafik AB, Upplandsmuseet

Skolan

En skola är så mycket mer än bara en lärmiljö. Här behöver också finnas plats för drömmar, framtidstro och vilda idéer. En plats där eleverna inte bara kan forma sin framtid, utan också kan lyssna till den historia som sitter i väggarna. Spår av tidigare elever väcker tankar och skapar ett sammanhang. Den gamla skolan, inhyst i en del av det tidigare Margarethahemmet, har drivit verksamhet i 20 år. Elever har kommit och gått. Satt avtryck och skapat sina historier. Hur blir det då att lämna den byggnaden och flytta in i en helt ny, likt ett oskrivet blad som plötsligt ska fyllas med innehåll? Vi tror att det blir bra. Även om det kommer att ta ett tag innan skolan får den där härligt slitna patinan som ger en byggnad ett liv och en historia, så har eleverna kunnat sätta sina avtryck redan innan de ens flyttade in.

Margarethaskolan är en Reggio Emilia-skola, där en viktig del pedagogiken är att unga människors kompetens ska tas tillvara. Det har passat vårt projekt perfekt, för vilken kompetens de har visat! De har tänkt och tyckt till, diskuterat funktioner och möjligheter. De har förklarat hur viktigt det är med en varm och välkomnande entré, att det ska kännas både lyxigt och ombonat att gå in i skolan. Vi tänkte att de hade rätt och har därför satt in automatöppnande glasdörrar, likt dem som finns i ett köpcentrum, och ett glasatrium med receptionsdisk.

Men det har inte bara varit utvecklande för eleverna att delta i processen. Deras medverkan har varit precis lika berikande för oss, och deras tankar har bidragit till att forma dagens skola. Att vi har kunnat göra det här gemensamt är en viktig anledning till att skolan nu ser ut som den gör. Trä, termitventilation och närodlat bär avtryck från elevernas tankar om framtiden. Vi har ingen tidigare erfarenhet av att bygga en ny skola och vi har inte heller skolpersonalens pedagogiska erfarenhet. Men genom att utveckla projektet tillsammans får vi hjälp – och lär oss samtidigt så mycket nytt. Att skapa en miljö som har en sådan avgörande betydelse för så många unga är spännande. Men det kräver också ansvar. Här ska eleverna på Walloxen forma sin bild av världen och utveckla sina tankar. Så småningom kan det vara de som hjälper oss att fortsätta utvecklas och säkert kommer flera av dem att ha idéer som gör världen lite bättre.

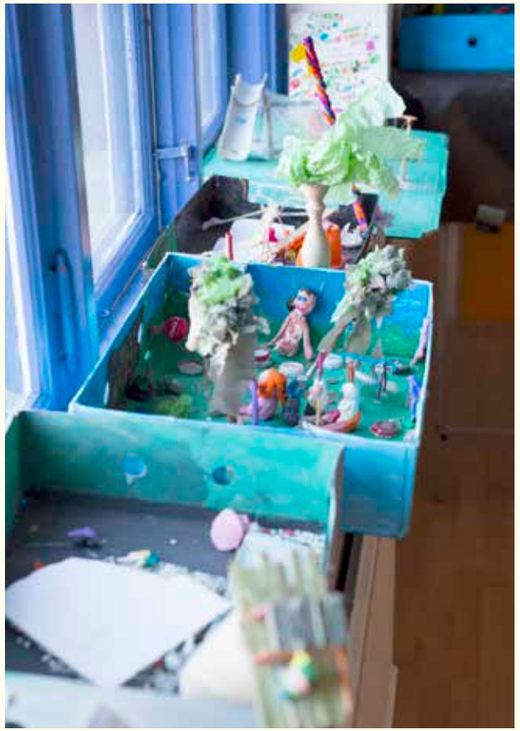

Reggio Emilia-pedagogiken föddes som en förskolepedagogik i den norditalienska regionen med samma namn av förskoleläraren Loris Magaluzzi. Målet var från början att göra upp med det fascistiska arvet och ge barn verktyg till fri reflektion, eftertanke och ett demokratiskt förhållningssätt. Verksamheten kom att bli en uppmärksammad internationell förebild för pedagogik och företräds i Sverige av Reggio Emilia Institutet i Stockholm.

Pedagogiken lägger stor vikt vid att anpassa sig efter yttre omständigheter och förutsättningar och kan därför beskrivas som en inspirerande filosofi, kort beskrivet utgår man från grundprinciperna att:

- Barn måste få inflytande över innehåll och inriktning på sitt lärande.
- Barn måste få lära sig genom erfarenhet av att röra, flytta, lyssna och observera.
- Barn har en relation till andra barn och sin fysiska omgivning i världen som de måste ges möjlighet att utforska.
- Barn måste ges obegränsade uttrycksmöjligheter och sätt att uttrycka sig.

Exponerade limträbalkar

Solceller på taket

Eget ventilationssystem

Granpanelen är behandlad med järnvitriol

Material och välmående

Det finns studier som visar att människor mår bra av att vistas i byggnader av trä. Det ökar vårt välbefinnande och vi blir mindre stressade. Trä binder dessutom koldioxid, vilket gör att en byggnad av trä ger ett lågt klimatavtryck. Därför har vi byggt Margarethaskolan i limträ av furu. Balkar och pelare har lämnats synliga, både för att vi tycker att det är vackert och av pedagogiska skäl: eleverna ska förstå hur byggnaden är konstruerad och hur naturliga material fungerar.

Vi vill att skolan ska smälta in i den omkringliggande naturen, något som också överensstämmer med skolans pedagogik. Därför är fasaden klädd med granpanel som har behandlats med järnvitriol, ett skydd som gör att det klarar många, många år utan något underhåll. Det ger en grå, vacker patina. Solcellerna på taket producerar en stor del av den energi vi behöver. I källaren har vi också ett eget ventilationssystem som fördelar luften i hela huset, kyler ner den på sommaren och värmer upp den på vintern utan att några fläktar behövs.

Skolan är ny, men delar av inredningen har vi återbrukat, hämtat från andra platser där den inte längre behövs och i stället gett den nytt liv. Det handlar om möbler, klädkrokar, elevskåp och annat som fungerar fint i många år till. Antagligen blir inredningen brokig, och vi tänker att det hjälper till att skapa en välkommande miljö med plats för både lärande och möten mellan människor.

Att bo här

Att bo på Walloxen handlar om att vara en del av platsen och det liv som utspelar sig här. Vi tänker oss ett bysamhälle, men inte ett kollektiv, och du bestämmer själv hur mycket av servicen du vill nyttja. Allt fungerar som i vilken bostadsrättsförening som helst, men med extra möjligheter. Här finns gemensamhetsutrymmen i form av kontorsrum och bibliotek. Som bostadsägare har du också tillgång till Walloxen Servicecenter, som ska underlätta ditt vardagsliv. Här kan du beställa tjänster som städning och tvätt, boka lokal eller köpa matlådor. På sikt utvecklar vi tjänsterna utifrån de önskemål som finns. Riktigt vad det blir vet vi inte ännu, för våra tjänster ska formas av många människors idéer, men kanske blir det så småningom en bilpool. Redan nu finns laddstolpar för dig som kör elbil.

Här finns plats för alla, oavsett i vilken livsfas du befinner dig, och vi tänker också att det är roligt att blanda olika åldrar och generationer. En plats formas av dem som lever och verkar på den, och genom att människor med olika bakgrund och olika drömmar lever på en plats skapas dynamik, vänskap och nya idéer.

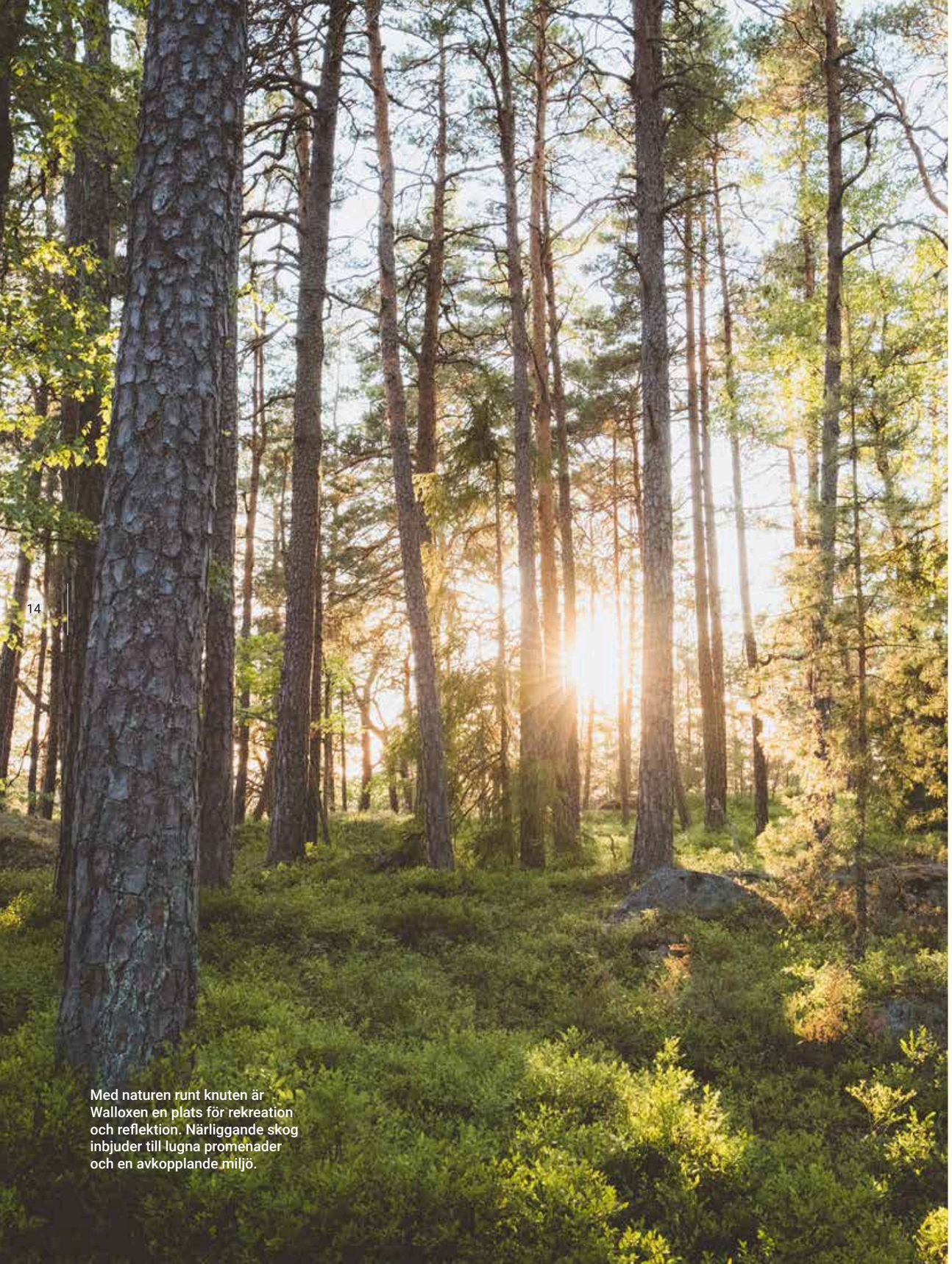
Därför skapar vi bostäder av olika storlek. Små krypin för dig som vill bo ensam, stora bostäder – från praktiska radhus till paradvåningar – för dig som har stor familj eller behöver mycket yta. Vi bygger terrasser och ser till att sjöutsikten tas tillvara. Det blir totalt 102 lägenheter, där vi både bygger nytt och utvecklar befintliga byggnader. Nybyggnaden får trästomme och hämtar inspiration från den redan klara skolan, med solceller på taket och ett smart ventilationssystem. I den befintliga delen tänker vi återbruk och historia. Vi behåller, men förnyar, det gamla Margarethahemmets exteriör. Men även om dess historia lever kvar i interiören så har vi bytt ut mycket av det gamla till moderna smålägenheter. Vi tänker att vi på så vis ger Margarethahemmet ett nytt liv, en ny funktion. För att ett hus ska överleva bör det användas. Det vill vi göra, för byggnaden är fortfarande i sina bästa år.

De goda krockarna
Vi på Sisyfos gillar krockar. De gör att perspektiv som man kanske annars inte tänker på plötsligt möts. Andra kanske ser en krock som att olika viljor får saker att spreta och blir svåra. Vi tänker att olikheter kan berika och göra ett projekt mer intressant. Att vi kan se saker ur olika vinklar och sedan tillsammans hitta en lösning. Men det handlar förstås inte bara om oss. Vi tror att en klassisk plats som Walloxen, som nu har fått nytt liv, har de rätta förutsättningarna för att skapa möten. Möten mellan äldre och yngre. Möten mellan skolelever och boenden. Mellan besökare och företagare. Här kan alla vara med och påverka både sin och Walloxens framtid.

Med naturen runt knuten är Walloxen en plats för rekreation och reflektion. Närliggande skog inbjuder till lugna promenader och en avkopplande miljö.

Hållbarhet

Tänk om man kunde använda saker mer effektivt. Om vi kunde vara flera som delar på de resurser som finns, så att de inte bara står oanvända under en stor del av dygnet. Vi tycker att delningsekonomi är en spännande tanke, och vi tänkte därför att vi skulle försöka bygga Walloxen med förhoppningen om att fler kan ha nytta av det som finns där.

Därför byggde vi inte en elevmatsal. Vi skapade en restaurang – en servering som alla kan nyttja och som utöver lunch också kan ta emot beställning på matlådor och catering. Vi gör vårt allra bästa för att inte få något matsvinn. Därför kommer överblivna portioner från restaurangen att säljas som matlådor.

Vi byggde inte heller en skolgård. Vi skapade en park som vi hoppas kan komma många till nytta. Vi planerar både för pulkabacke och linbana. Här kan du som bor eller besöker Walloxen sitta i skuggan av ett äppelträd, lyssna på barnens lek och naturens sus.

Vi byggde inte en idrottshall. Vi skapade en aktivitetsplats. Här kan eleverna ha schemalagd idrott lika gärna som spontanidrott under rasten. Men det är också en liten aula, en plats med så god akustik att eleverna kan ha sina musiklektioner här. Övrig tid kan du nyttja den för en fest eller för att arrangera en föreläsning eller ett uppträdande.

Tänk om man också kunde använda naturens resurser mer effektivt, så att de inte tar slut. Om man kunde både odla växter och ha en liten fiskodling för att dels lära eleverna om naturens kretslopp, dels erbjuda närproducerat. Vi tänkte att vi testar att bedriva en av Sveriges modernaste kretsloppsodlingar. Systemet kallas akvaponik och är ett slutet kretslopp. Det innebär att vattnet – naturligt gödslat och energiberikat tack vare fisken – används för att vattna växterna. Det vatten som växterna inte tar upp går tillbaka till fiskarna. Därmed blir det inget vattenspill, och kanske är det framtidens melodi nu när jorden behöver spara på sina vattenresurser. Vi vet inte riktigt hur det blir, men vi provar och ser vad som händer.

Tack vare akvaponikodlingen kommer det året runt att finnas tomat, sallat och gurka. Och fisk. Grönsakerna serveras i restaurangen – mer närproducerat kan det inte bli – och säljs även i det intilliggande orangeriet som också har ett kafé och är en handelsträdgård. Där har skolan också sina NO-lektioner.

Att öka nyttjandegraden, det vill säga hur mycket skollokalerna används, har varit en viktig del i projektet. I genomsnitt använder skolan sina lokaler mindre än 20 procent under ett år. Vissa ytor, som specialklassrum och restaurang, används bara några timmar i veckan under terminerna. Att öka nyttjandet är kanske den viktigaste enskilda åtgärden för att minska vårt klimatavtryck, och förutom ekonomiska och miljömässiga effekter bidrar det också till att öka det sociala välbefinnandet genom att uppmuntra till samarbete och till att dela på de resurser som finns.

Exempel på vad vi gör

- Genom att flytta skolans verksamhet till en ny byggnad kan skolmiljön förbättras samtidigt som den gamla skolbyggnaden kan återanvändas för boende.
- Genom att återanvända befintliga byggnader i stället för att riva och bygga nytt gör vi en stor klimatbesparing. Det är en stor mängd byggmaterial som då inte behöver produceras, vilket reducerar byggnadens klimatpåverkan.
- Stommen i byggnaden är av trä i stället för betong, vilket minskar klimatpåverkan.
- På skolans tak finns mer än 300 solpaneler som beräknas ge över 100 000 kilowattimmar per år. Även det nya bostadshuset får solpaneler.
- Ventilation och temperaturreglering sker genom stora rör som ligger i marken och som tar tillvara markkylan. Det bidrar till bättre inomhusklimat och lägre energiförbrukning. Vi har här inspireras av naturen och termiternas bon.
- Vi mäter och återkopplar. Alla ska veta hur mycket energi och vatten de förbrukar och hur stort matsvinnet är.
- Vi återbrukar det vi kan. Delar av skolans inredning är begagnad, men av hög kvalitet.

Samhälle

Det sägs att det krävs ett helt samhälle för att fostra ett barn. Att barn som växer upp med många vuxna i sin närhet är trygga barn. Men barn och unga är också en resurs. Vi tycker att de berikar och ger oss energi, att unga är en lika viktig del av vuxna människors liv som tvärtom.
Vi tror att ett samhälle som fylls med unga människors energi och som skapar möjlighet till ett utbyte mellan generationer är ett bra samhälle. Ett samhälle där vi lär oss av varandra och utmanar varandra. Där vi tillsammans utvecklas och tar del av varandras tankar och erfarenheter. Där ingen är vare sig för ung eller för gammal för att vara med och påverka.

Genom att se unga människor som en självklar del av samhället blir det naturligt att öppna skolans lokaler och omgivning även för andra. När människor rör sig på området hoppas vi att det skapas energi och kreativa flöden som alla kan ha nytta av.

Vi ser Walloxen som en öppen plats, där alla som vill kan mötas. En plats där vi tar vara på det bästa som vi människor kan erbjuda varandra och där hållbarhetsfrågorna blir centrala. Här vill vi visa att det inte behöver vara krångligt att leva hållbart. Att bo här innebär att du har möjlighet att förenkla din vardag och lägga tid på det du tycker är viktigt, samtidigt som du bidrar till en bättre miljö. Här finns möjlighet att ha både arbete och fritid i närmiljön, samtidigt som staden bara finns en liten bit bort.

Men ett samhälle har också ett ansvar. Även om det är nära till tätorten behöver vi integrera vissa servicefunktioner. Tack vare engagerade människor som vill vara med och prova något nytt är vi är på god väg. På området finns skola, vårdcentral och företagslokaler. Vi erbjuder restaurang, kafé, handelsträdgård och rekreationsmöjligheter i park och omgivningar. Med god kollektivtrafik och möjlighet att nyttja laddstolpar blir det enkelt att ta sig hit. Ett samhälle behöver också erbjuda en bra fritid. Utöver natur- och parkliv kan du här ta del av odlingskurser och biodlingskurser som drivs av handelsträdgården. Och tack vare hönorna som pickar finns det också möjlighet att få nykläckta ägg till frukost.

Nu utvecklar vi tillsammans vår närmiljö till en plats där vi kan skriva vidare på Walloxens historia.

Att utveckla ett samhälle
Hela Knivsta är uppbyggt utifrån idén om att människor ska kunna bo och arbeta i kommunen och att de viktigaste samhällsfunktionerna ska finnas i närheten. För oss är det så spännande att försöka göra något liknande, fast i mindre skala. Vi började med skolan, och med den i centrum har vi nu nått så långt att vi bygger ett helt litet bysamhälle. Det är faktiskt ganska coolt. Det kommer inte att bli klart på en dag, eller ens en vecka, men vem sa att det ska vara enkelt när det svåra är så mycket roligare? Utmaningar kräver dessutom att fler deltar och involveras, för det är just då som vi kan få riktigt bra resultat.

En gemensam framtid

Möten mellan människor berikar. Oavsett i vilken livsfas vi befinner oss kan vi alla dra nytta av varandra. Genom att utbyta tankar och idéer skapar vi kreativa flöden och ett livslångt lärande.Tillsammans kan vi också minska vår klimatpåverkan, genom att dela på de resurser som finns.

På Walloxen bygger vi en gränslös miljö, med plats för bostäder, skola och andra verksamheter. Ett samhälle med goda kommunikationer och förutsättningar för ett enklare vardagsliv.

Här vill vi skapa en hållbar miljö med laddstolpar och närhet till både natur och tätort. En plats där alla kan trivas, oavsett ålder och bakgrund. Här kan vi tillsammans forma framtiden.

sisyfos gruppen

sisyfos.se/walloxen